

ЕКСПЕДИЦІЯ НАПОЛЕОНА В ЄГИПЕТ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА СВІТОВИЙ КУЛЬТУРНО-НАУКОВИЙ РОЗВИТОК

В політичній кар'єрі Наполеона похід до Єгипту – друга велика війна, що мала унікальне значення в історії французької колоніальної політики. Хоч військові дії по завоюванню країни завершилась не на користь французів, але все таки експедиція сприяла подальшому науковому піднесенню Єгипту та появі серед різноманітних галузей наукових досліджень, нової науки – єгиптології, в цьому і полягає актуальність даної теми.

Предметом дослідження є політика Наполеона стосовно єгипетської експедиції та її вплив на світовий культурно – науковий розвиток. Об'єктом дослідження експедиція Наполеона до Єгипту. Мета полягає в комплексному дослідженні колоніальної політики Франції щодо Єгипту.

Єгипетській експедиції Наполеона присвячено праці А. Іванова «Таємниці єгипетської експедиції Наполеона» [2], І. Ольтеціана «Єгипетський похід Наполеона» [3], особливо важливою є робота Л. Є. Тарле, де автор детально описує похід Н. Бонапарта в Єгипет [5].

Кінець XVIII – початок XIX ст. для Франції – це період великих політичних, соціальних змін та перетворень. У цей час директоріальна республіка, яка встановилася у 1794 році виявилася недовговічною. Після термідоріанського перевороту до влади прийшла нова буржуазія, яка масово збагатилася після революції. Відбулися зміни в зовнішній політиці, якщо якобінці виступали проти територіальних загарбань, то за термідоріанців війна почала перетворюватися на загарбницьку.

Франція, яка в XVIII ст. втратила свої колонії в Індії та в Західній півкулі, які перейшли до Англії, намагалася відшкодувати ці втрати активною політикою в східній частині Середземномор'я. Уряд Директорії вирішив підготувати військову експедицію для завоювання найбагатших англійських володінь в Індії. Оскільки шлях в Індію пролягав через арабські країни, було поставлено завдання заволодіти Єгиптом, а очолив військову експедицію Наполеон Бонапарт [5].

Під час італійської кампанії 1796–1797 рр. Н. Бонапарт весь час думав про завоювання Єгипту. Він захоплювався постаттю Олександра Македонського, який здійснив похід на Схід, тому як його кумир прагнув повторити його спробу. Опрацювавши праці науковців того часу, які писали про цю країну він вважав, що Єгипет має унікальне стратегічне положення та багаті ресурси [2]. 5 березня 1798 р. Талейран і Бонапарт отримали від Директорії згоду про завоювання Єгипту, яке мало проводитись за планом 1776–1779 рр. Наполеон почав ретельно підбирати

експедиційний корпус, адже через складні кліматичні умови Єгипту, де температура повітря близько $+50^{\circ}\text{C}$ адаптуватися до змін міг не кожен [3].

19 травня 1798 року флот Бонапарта відплив з Тулону, чисельність флоту сягала 350 великих та малих суден, в яких розмістилися близько 30 тис. чоловік з артилерією. А вже 30 червня Бонапарт зі своїм військом зійшов на берег Єгипту в місто Александрію [2].

На той час Єгипет був ще маловивченою та незною мусульманською країною в Європі, яка втратила зв'язок зі своїм славетним минулим, чиї храми та пам'ятники були сповнені таємниць, а ієрогліфи ще не розгадані. В Єгипті влада фактично належала тоді не туркам, а мамлюцьким беям. У битві при пірамідах 28 липня 1798 року Наполеон, побачивши піраміди, перед військовою сутичкою сказав: «Солдати! Сорок століть дивляться на вас сьогодні з висоти цих пірамід». Французи розгромили мамлюків і вступили в Каїр, окупувавши значну частину країни. Здобувши перемогу Наполеон зі своїм військом поселився в Каїрі, довгий час спостерігаючи за єгиптянами Бонапарта зацікавила їхня релігія, в основі якої полягала рівність усіх членів суспільства. Він навіть сам забажав прийняти іслам та повернути до нього своє військо, проте його переконання рушилися через те, що мусульманам не дозволялося вживання алкоголю та плотські втіхи, а до етикету французів такі поняття не входили та були чужими [4].

Загалом єгипетська експедиція, яка спочатку була політичною та військовою авантюрою, згодом частково трансформувалася в наукову, адже в ній, крім військових, брали участь вчені, які мали не лише вивчити країну (свою увагу до неї звернув письменник Вольней, який опублікував в 1787 році книгу «Мандрівка по Єгипту та Сирії») її флору та фауну в дельті Нілу, звичаї аборигенів, а також примножити культурний розвиток Франції. Наполеон засновує в Єгипті Комісію наук та мистецтв, до якої входили відомі на той час вчені: Бертолле, Кафареллі, Фур'є та інші [1].

16 березня 1798 р. Директорія розпорядилася передати в розпорядження генерала Бонапарта інженерів, художників, а також ресурси для наукових пошуків. До складу експедиції увійшло 167 осіб вчених та митців [3].

Після знаменитої Битви біля пірамід він засновує Науковий інститут, який складався з чотирьох відділів, в кожному з яких було по 12 членів, військові вищого рангу мали право бути присутніми на всіх засіданнях Комісії, які зазвичай проводились у великому залі гарему, в інших приміщеннях знаходились топографія з французьким та арабським шифром, хімічна лабораторія, кабінет фізики, бібліотека та обсерваторія.

23 серпня 1798 року за дорученням Наполеона полковник Кутелля мав ретельно виміряти піраміди та все що їх оточує, а також обдивитися їх із середини. В розпорядження Кутелля було надано необхідна йому

кількість військових, а також інженера Ле Пера, який повинен був розробити точні схеми пірамід в розрізі, які пізніше доповнив архітектор Сесіль [2].

19 липня 1799 р. на 20 засіданні Комісії було інформовано про унікальну знахідку біля м. Розети: чорний камінь з дивними написами давньоєгипетською мовою. Лише через 20 років таємницю Розетського каменя буде розгадано Шампольоном [5].

Таким чином, французька експедиція Наполеона в Єгипет хоча і не була успішною, але мала і навіть на сьогоднішній день має важливе наукове значення, адже заклала фундамент важливим науковим відкриттям. Перш за все, це знайдення унікальної неоціненної археологічної знахідки – Розетського каменя, ключ до розв'язання якого дав початок нової науки єгиптології. До участі в експедиції були залучені найвідоміші тогочасні науковці, літератори, художники, а їхні дослідження поклали початок науковому дослідженню стародавнього Єгипту. І навіть було засновано Науковий інститут Єгипту, де розглядали не лише важливі соціальні проблеми, але й дебати проводились на наукові теми.

Список використаних джерел:

1. Знамениті, великі, геніальні люди. Наполеон Бонапарт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://100v.com.ua/uk/Napoleon-Bonapart-person>.
2. Іванов А. Таємниці єгипетської експедиції Наполеона / А. Іванов. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ereading.club/bookreader.php/23847/Ivanov_Taiiny_egipetskoii_ekspedicii_Napoleona.html.
3. Ольтеціан І. Єгипетський похід Наполеона / І. Ольтеціан – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://his.1september.ru/2003/17/1.htm>.
4. Релігія давнього Єгипту. Вступ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://waking-up.org/religii-svitu/religiya-davnogo-yegiptu-vstup/?lang=uk>.
5. Тарле Л. Є. Наполеон / Л. Є. Тарле. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.museum.ru/museum/1812/Library/tarle/>.